

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Андрішин М.

Науковий керівник – проф. Ткачук М. П.

ХУДОЖНЯ МАЙСТЕРНІСТЬ ЛІРИЧНОГО ДИСКУРСУ ЛІНИ КОСТЕНКО

Ліна Костенко — справжній майстер художнього слова. Вона по - філософськи осмислює життєві проблеми, розкриває глибокі почуття людини, її неповторність і складність, суперечливість і красу. В її ліриці звучать історіософські мотиви і роздуми про важливість творчої праці, бажання залишити по собі добру пам'ять, любити людей і природу, берегти їх.

Вона зуміла синтезувати у своїй творчості найкращі риси української поезії і відкинути сентиментальність, надмірний пафос, оперування, що сягає інтертекстуального поля, поезії Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка.

Поетеса звертається до сучасників з проханням зберігати духовні і мистецькі вартості, бо вони є неперехідними цінностями минулого: *«Шануйте посмішку Джоконди, вона ніколи не мине»*.

Продовжуючи традиції класиків, вона порушує питання функціонування рідної омив, яку потрібно плекати «мов парость виноградної лози» (Максим Рильський), з сумом констатує: *«На жаль, і в час перебудови наша мова ледь жива»*.

Художній дискурс характеризується особливою тональністю. Йдеться про простоту її поетичного почерку. Ось початок *«Мандрівки серця»*:

*Кожна птиця має свій голос
Кожне поле має свій колос.*[1,С.176]...

Як бачимо, тут все просто. Проте це та простота і витонченість образів, що є антиподом примітиву і синонімом віртуозності, яка в українській поезії йде від Шевченка, Франка і Лесі Українки, Павла Тичини. Вона поєднує в собі красу, мудрість, тонку душевну любов і художній смак.

Щоб краще побачити красу цього дивосвіту і збагнути його велич потрібно дослідити творчу своєрідність поезій Ліни Костенко, яка дивувала, дивує і дивуватиме в майбутньому неабиякою майстерністю поєднання ритмічних та просодичних особливостей у переплетінні з використанням художніх засобів, що утворює особливий колорит художнього світу.

Проблематика її поезій широка. Охоплює у своєму семантичному полі текстів звучить тема трагічної історії України, історіософське осмислення проблем національного буття українського народу, тему історичної пам'яті, культурологічні мотиви, проблема митця і влади, природи, кохання та інші. Не проминула Ліна Василівна й проблеми людських стосунків, розуміння яких висвітлила в рядках: *«Людині бійся душу ошукать... Всього один рядок, а який глибокий зміст! За ним — розуміння таких понять, як культура, духовність, менталітет. Зробиш зло в житті, і воно обов'язково повернеться до тебе, а добро — то успіх, авторитет, повага»*.

Художній світ інтимної лірики поетеси розкриває найкращі якості української жінки: ніжність, доброту, альтруїзм, романтичне світовідчуження, вроджену емоційність і наближення до світу природи, витончену чуттєвість.

Тонкий лірик, вона оспівує красу кохання: *«Світлий сонет»*, *«Вже почалось, мабуть, майбутнє»*, *«Розкажу тобі думку таємну»*. Це ніжні і прекрасні, чаруючі поезії. В них звучить туга за безповоротно загубленим коханням, радість від шойно народженого почуття.

У вірші *«Весна підніме келихи тюльпанів»*, написаної катреном, змальовано внутрішній світ ліричної героїні, серце якої переповняють почуття великого кохання, можливо, і нерозділеного:

«Весна.

*А вітер – наче восени.
Чекає дощ зірватися щомиті
Як рідко ти приходиш в мої сни!
Великим смутком спогади омити»* [2, С.142]

Поезія «Отримала я ненаписаний лист» відтворює стан закоханої жінки, яка безнадійно чекає листа від милого. Простота останніх рядків і повторення слова «кохання» підсилює ефект сприймання стану героїні [2, С.145]. Такою є і поезія із циклу «Що в нас було? Любов чи літо?» - «Мій добрий ліс моя любове», в якій авторка уникає використання будь-яких пунктуаційних знаків, що, на нашу думку, моделює особливу загадковість, її мрійливість. [2, С.205]. У вірші «Як пощастило дівчинці в 17» Ліна Костенко на початку і вкінці використала повторення речення: «Як пощастило дівчинці в 17», що обрамлює твір. Цим вона хотіла підкреслити духовний світ дівчинки, яка вперше в своєму житті закохалася, але «...хлопчина їй не відповів взаємністю». Важливо, що саме почуття облагороджує її, збагачуючи серце світом ніжною гамою переживань, змінюючи її морально і духовно. [1, С.173].

Художній ефект справляє на читача повторення фрази «А я тебе люблю» у поезії «Надумано, негадано», читаючи якого наші серця немов наповнюються тими почуттями, що переповнюють ліричну героїню. Ліна Костенко все це досягає завдяки вдалому добору художніх засобів та інтонації. Ці особливості виявляється не лише на лексичному, але й на синтаксичному рівнях. Це створює в уяві читача своєрідну поетичну живописну картину, яка в усій творчості письменниці є тим простором, в якому авторці вдається упорядкувати хаос, облагороджуючи шляхи, котрими рухається людський розум [2, С.261].

Майстерно Л.В.Костенко використала прийом - внутрішньої рими або панторими (наприклад, як у вірші «Сувид»: «...ви де?»- «...Ви де?») [2, С.229]. Вона вживається хоч і не дуже часто, проте, як правило, несе змістове і емоційне навантаження: «Ван - Гого»: «божевільний!» - «боже вільний...» - «Боже, я – вільний!»), вірші «Сувид», формує внутрішньо цілісний зміст усього циклу.

Таку ж естетичну функцію відіграє прийом градації, нагнітання. Зокрема, у вірші спостерігається повторення слів, між якими є пауза:(частки «ні»):

*А поки що - ні провітку, ні дня.
Світ мене ловить, ловить...доганя!* [2,С.273]

Будова деяких строфічних віршів взагалі не зовсім звичайна. Такі вірші написані і дистихом, і терцетом, і катреном одночасно(наприклад, у вірші «Альтернативи барикад» [1, С.181].

Повторення речення «Життя іде і все без коректур» на початку і вкінці в однойменному вірші спонукає до думки замислитися над плинністю людського життя і важливістю залишити щось після себе для майбутніх поколінь : «...і як напишеш, так уже і буде» [1, С.172]

Ставлення її до природи іноді набуває інтимно – довірливих інтонацій. Ліна Костенко дуже винахідлива у використанні свіжих виражальних форм. Вона уникає повторень. Кожний її твір присвячений осені, має своє і притаманне тільки йому, поетичне вирішення. Шедевром поетичного мистецтва поезія «Осінній день, осінній» У ній впадає в слух алітерація приголосного звука «С», що надає текстові якоїсь магичності і привабливості. Два перших рядки навіть враження сонячного осіннього дня, коли навколишній світ – це безхмарне небо та прохолодне чисте повітря. [2, С.24].

Розгортання думки в поезії Ліни Костенко часто відбувається на тлі природних стихійних процесів: світ природи ніби доповнює і поглиблює світ людини. В її творах цей світ – енергія руху, перетворення зміни: дощ вдаряє у вікна, вітер згинає дерева, гроза розколює небо. Стихії природного людського немов зіштовхуються з первісною силою, як у поезії «Пролом хмари»:

*Чорне – біле – золоте – зелене –
Спалахнуло – блиснуло – знялось!
Грім ударив особисто в мене,
Око серця кров'ю налилось*[2, С.227].

Естетичну насолоду викликають вірші із циклу «Летючі катрени». До цього циклу входять чотирирядкові поезії з перехресним римуванням, в яких рядки збігають сходинками, нагадуючи тонічний вірш або «драбинку Маяковського». Поетеса вдається до модерних кристалів.

У них поетеса ніби забуває коми, двокрапки, три крапки... А для вираження осуду, користолюбства вживає більш емотивні знаки – знаки питання та оклику. Це усунення розділових знаків, графічне членування віршованого рядка на окремі ритмічно-інтонаційні та експресивно-сміслові фрагменти – «сходинки» або «драбинки», призводить до того, що окремі слова чи групи слів набувають більшої інтонаційної самостійності, а логічне членування доповнюється емоційним. Наприклад:

*«Тривожними уважними очима
Моя душа дивиться на все добре,
які фатальні наслідки і причини
Великий світ над прірвою пасе» [2, С.33].*

Особливу увагу слід звернути на структуру вірша *«Не треба думати мізерно»*. Адже у восьми рядках, перші два з яких написані окремою строфою, авторка змогла підкреслити велику роль митця і силу його любові до рідного народу [1, С.180].

Словом, твори Л. Костенко – потужний носій духовної сили нашого народу, їх емоційний заряд передається нам, сучасному поколінню, і сприяє вихованню любові до рідного народу, шанобливого ставлення до України, її героїчного минулого.

Все це досягається за допомогою художнього дискурсу, в якому органічно поєднані синтез і аналіз та раціональне начало.

ЛІТЕРАТУРА

- Дзюба І. Пишеться «велика книга нашого народу» // Сучасність. – 2010. - №4. – С.80 – 105.
Костенко Ліна. Олександр Олесь. Симоненко Василь. Стус Василь. Поезія. – К.: Наук. думка, 2008. – 272 с.
Костенко Л. Річка Геракліта Упоряд. та передм. О. Пахльовський; післямова Д. Дроздовського; худож. С. Якутович. – К.: Либідь, 2011 – 336 с.
Софронова А. Особливості поетичного стилю Ліни Костенко // Дивослово. – 2002. - № 3. – С.30 – 32.
Слоньовська О. Національна ідея у творчості Ліни Костенко // Дзвін. – 2010. – №3-4. – С.124 - 141

Андрійшина С.

Науковий керівник – доц. Дащенко Н.А.

ВИЯВИ ПАТОГЕННОСТІ ТЕКСТУ НА СТОРІНКАХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ

Роль засобів масової комунікації у формуванні та впливі на розвиток психічного стану особистості часто недооцінюється, або й узагалі заперечується. Проте з постійним нагромадженням нової, але, зазвичай, непотрібної інформації, реципієнту потрібно опанувати навички «фільтрування» нових повідомлень від медіа. Для того, щоб їх сформулювати, необхідно визначити, який текст прийнятний для свідомості (нешкідливий), а який руйнівний. Цю статтю присвячено другій категорії текстів.

Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що 1) сучасний медіа простір характеризується постійним виявом у ньому ознак патогенності; 2) в українському журналістикознавстві недостатньо ґрунтовних досліджень у сфері медіаекології та медіаосвіти. Першість у вивченні цієї проблеми належить Б. Потятинику, який аналізує вплив журналістського тексту на свідомість реципієнта. Наше дослідження має дещо вужчий характер: це перша спроба дослідити вияви патогенності у регіональній журналістиці. Матеріалом для статті слугують газетні публікації таких видань: «Нова Тернопільська газета» (м. Тернопіль) та «Черкаський край» (м. Черкаси).

Мета статті – виявити види патогенних текстів у регіональній журналістиці, представити співвідношення негативної та позитивної інформації на шпальті (у номері).

Для правильного розуміння словосполучення «патогенний текст», коротко оглянемо первинне значення слова «патогенний». Словник іншомовних слів подає таке визначення: «Патогенний (від грец. pathos – біль, страждання і... генний) – хвороботворний» [3, 523]. Аналогічне визначення в «Універсальному словнику української мови»: «Патогенний –